

לימודי דעת – תוכנית לימוד השולחן ערוך

הלכות שחיטה

סימן א – שיעור 2

מראה מקומות

גמרא חולין ב' ע"א

טור, בית יוסף ודרכי משה

שו"ע, רמ"א, ט"ז, ש"ך

פתחי תשובה

נכתב ע"י הרב אורי גרילוס

פרחי שושנים בשיתוף עם ישיבת יורה דעה

תוכניות יחודיות ללימוד ההלכה - הכנה למבחני הסמיכה.

לימודי רבנות • איסור והתר • אבלות • מקוואות • נדה • קידושין • שבת • עירובין

לימודי דיינות • דיינים • עדות • שכירות פועלים • נזקי שכנים • שותפין • הלוואה • גיטין

לפרטים נוספים : 03-6166340 או באתר: www.limd.co.il

מרכז לימודי דעת: רח' אלישע 29 בני ברק E-mail: limd@limd.co.il

נושא השיעור: למי נותנים לשחוט לכתחילה והאם צריך כתב קבלה. וצריך לחזור על הלכות שחיטה. ומה הדין של שוחט שאינו יודע. [המשך סעיף א']

תוכן השיעור:

1. סעיפי השו"ע והרמ"א
2. למי נותנים לשחוט לכתחילה ולמי בדיעבד
3. להלכה מחלוקת השו"ע והרמ"א
4. כל כמה זמן צריך לחזור על הלכות שחיטה
5. כתב קבלה מאביו או קרובו
6. שוחט שבדקוהו ונמצא שאינו יודע הלכות שחיטה
7. שוחט שהמיר דתו או שהוציא טריפה תחת ידו
8. עיקרי הדינים שהובאו בשיעור

סעיפי השו"ע והרמ"א

סימן א: מיהם הכשרים לשחוט ובו י"ד סעיפים

א. הכל שוחטין לכתחלה, אפילו נשים.

הגה: יש אומרים שאין להניח נשים לשחוט, שכבר נהגו שלא לשחוט, וכן המנהג שאין הנשים שוחטות (ב"י בשם האגור).

ועבדים וכל אדם, אפילו אין מכירין אותו שמוחזק לשחוט שלא יתעלף, וגם אין יודעין בו שהוא מומחה ויודע הלכות שחיטה, מותר ליתן לו לכתחלה לשחוט, ומותר לאכול משחיטתו, שרוב הרגילין לשחוט הם בחזקת מומחין ומוחזקין. במה דברים אמורים, כשאנו לפנינו, אז מותר לאכול משחיטתו וסומכים על החזקה. אבל אם הוא לפנינו, צריך לבדוק אם הוא מומחה ויודע הלכות שחיטה, אבל אין צריך לשאלו אם נתעלף.

הגה: וי"א שאין לסמוך על החזקה אלא בדיעבד, אבל לכתחלה אין לסמוך על החזקה, במקום דיכולין לבררו, (מרדכי והגהות אשרי ואגור בשם א"ז ושאלות פרשת בהעלותך). וכל זה מיירי באחרים, שאין בקיאים ויודעין אם זה השוחט בקי או לא, אבל השוחט עצמו לא ישחוט, אף על פי שידע הלכות שחיטה ומומחה, עד ששחט ג' פעמים בפני חכם ומומחה בהלכות שחיטה, שידע שהוא רגיל וזריז שלא יתעלף. (טור בשם הרמב"ם) ולכן נוהגין שאין אדם שוחט אלא א"כ נטל קבלה לפני חכם, (אגור בשם הלכות א"י). ואין החכם נותן לו קבלה, עד שידע בו שהוא יודע הלכות שחיטה ובקי ביד. ולכן נוהגין שכל הבאין לשחוט, סומכין עליהם לכתחלה. ולא בדקין אותם לא בתחלה ולא בסוף, דכל המצויין אצל שחיטה כבר נטלו קבלה לפני חכם, (ד"ע). ובקצת מקומות נוהגין להחמיר עוד, דהמקבל נטל כתב מן החכם, לראייה שנתן לו קבלה. וכל שוחט, אף על פי שנטל קבלה, יראה שיחזור לפרקים הלכות שחיטה, שיהיו שגורים בפיו ובלבו שלא ישכחם, (מהר"ר יעקב הלוי בשם מהר"ש). וכמו שהדין בהלכות שחיטה ובמי שבא לשחוט, כך הוא הדין בהלכות בדיקות הריאה ובמי שבא לבדוק, ודינם ומנהגם שוה בכל זה, (ד"ע). ויש לב"ד לחקור ולדרוש אחר הבודקים והשוחטים, ולראות שיהיו בקיאים ומומחים וכשרים, (מהר"ו סי' נ'). כי גדול איסור המכשלה בשחיטות ובדיקות המסורים לכל. ואם בדקו איזה שוחט ובדקו ונמצא שאינו יודע, אם נטל פעם אחת קבלה אין מטריפין למפרע מה ששחט, דאמרינן השתא הוא דאתרע, (חדושי אגודה). אבל אם לא נטל קבלה מעולם, כל מה ששחט, טריפה, גם כל הכלים שבשלו בהן מה ששחט, צריכין הכשר, (רשב"א סימן רי"ח).

השיעור הזה עוסק בהמשך סעיף א' – בשיעור הקודם הבאנו מחלוקות הראשונים למי נותנים לשחוט לכתחילה ועתה נבאר הדין להלכה.

למי נותנים לשחוט לכתחילה ובדיעבד

להלכה

מחלוקת השו"ע והרמ"א

השו"ע פסק כשיטת הגאונים והרי"ף והרמב"ם והרא"ש, שכל אדם אפילו אין מכירים אותו אם הוא בקי בהלכות שחיטה, וגם לא מוחזק שלא יתעלף, מותר ליתן לו לכתחילה לשחוט, ואם אינו לפנינו מותר לאכול משחיטתו בלא לשואלו, ואם הוא נמצא לפנינו צריך לשואלו אם הוא בקי בהלכות שחיטה, אבל אין צורך לבדקו אם התעלף [כדעת הרמב"ם].

כתב הש"ך שכוונת השו"ע שמותר לתת לו לשחוט לכתחילה על דעת לשואלו לאחר השחיטה.

הרמ"א פסק: כדעת הראשונים שלכתחילה יש לחשוש ולבודקו אם הוא בקי בהלכות שחיטה, ולא סומכים על החזקה במקום שאפשר לברר, ובדיעבד אם שחט כשר. ואם הוא נמצא לפנינו יבדוק אם הוא בקי ואם אינו כאן סומכים על החזקה שרוב מצויים אצל שחיטה בקיאים.

עוד הוסיף הרמ"א שהשוחט עצמו לא ישחט, אלא אם כן שחט ג' פעמים בפני חכם ומומחה בהלכות שחיטה. ולכן המנהג שלא לשחוט אלא אם כן נטל קבלה מחכם שבדק אם הוא בקי, וכיון שכך כל מי שבא לשחוט נוהגים לסמוך עליו שמסתמא נטל קבלה, ובמקצת מקומות נוהגים ליטול כתב שיהיה לו ראיה שמוחזק לשחיטה.

הש"ך הביא מהב"ח בשם הראב"ן שבדיעבד אם כבר הלך השוחט אין צריך לרדוף אחריו. וסיים הש"ך שלדעת רבינא היה צריך לרדוף אחרי השוחט ומ"מ אין נפק"מ בזה משום שהלכה כדעת החולקים על רבינא.

וביאר הפרי מגדים שלמרות שיכול לטרוח ולברר אין צריך משום שכל מה שהרמ"א החמיר שלא לסמוך על החזקה היינו כשאפשר לברר בקל אבל כשיכול לברר רק על ידי טורח אין צריך לברר וסומכים על רוב מצויים אצל שחיטה בקיאים.

הט"ז כתב שכדי שיוכל לשחוט לכתחילה צריך לשואלו קודם שחיטה, ובדיעבד אם שאלו אחר כך מותר. ואם לא נטל כתב קבלה אסור לאכול משחיטתו כלל אפילו אינו נמצא לפנינו וטעמו מכיון שרגילים לקבל כתב קבלה והוא לא קיבל הורעה חזקתו.

הש"ך מבאר את המנהג לשחוט ג' עופות לפני חכם ובקי, להתחיל לשחוט תרנגולין ובתוך הג' עופות יהיה תרנגול א'. והחכם לא יאכל התרנגולים אלא יתנם לעניים וגם לא יקח השוחט שכר על עבודתו זו. והביא זה בשם המהרש"ל.

עוד דן הש"ך לענין עופות קטנים שמצוי בהם יותר ניבול ששוחט חדש לא ישחטם, ומ"מ יראה לשחוט עוף קטן עם תרנגול להינצל מחשש ברכה לבטלה, או לשחוט לפחות ב' עופות קטנים שלא חוששים שיתנבלו שניים.

כל כמה זמן צריך לחזור על הלכות שחיטה

הרמ"א פסק:

וכל שוחט, אף על פי שנטל קבלה, יראה שיחזור לפרקים הלכות שחיטה, שיהיו שגורים בפיו ובלבו שלא ישכחם, (מהר"ר יעקב הלוי בשם מהר"ש). וכמו שהדין בהלכות שחיטה ובמי שבא לשחוט, כך הוא הדין בהלכות בדיקות הריאה ובמי שבא לבדוק, ודינם ומנהגם שוה בכל זה, (ד"ע). ויש לב"ד לחקור ולדרוש אחר הבודקים והשוחטים, ולראות שיהיו בקיאים ומומחים וכשרים, (מהר"ו סי' נ').

ביאור דבריו: השוחט אפילו נטל כתב קבלה, צריך לחזור לפרקים על הלכות שחיטה, שיהיו שגורים בפיו ובלבו שלא ישכח. וה"ה הבודקים לחזור הלכות בדיקות הריאה. ויש לבית דין לחקור ולדרוש אחר השוחטים והמכשלה גדולה בזה.

וכתב הט"ז שצריך לדעת בעל פה ההלכות, אף על פי שבשאר הוראות אין צורך לדעת בעל פה. מ"מ בשחיטה שמסורה לכל החמירו, והביא ראיה מלשון הגמרא כל שיודעים שיודע לומר הלכות שחיטה ו"לומר" היינו בעל פה.

[הפמ"ג כתב שאם יאריך בענין שוחטי ימינו תכלה היריעה מלהכיל בעוונותינו.]

הבאר גולה כתב בשם מהר"ל שקבלה בידו מהמהר"ש והר' יונה שכל שוחט כשמתחיל לשחוט, עליו לחזור על דיני השחיטות והבדיקות בכל יום פעם אחת, וכן יעשה שלושים יום, ואחר כך יחזור אחת לחודש במשך שנה, ואחר כך פעם אחת לכל תקופה וכן יעשה כל חייו, ואם לא עשה כן שחיטתו פסולה.

הבאר היטב כתב בשם הבית הלל שזו כוונת הרמ"א לפרקים היינו אחת לשלושים יום.

כתב קבלה מאביו או קרובו

הפתחי תשובה דן האם אפשר לקבל כתב קבלה מאביו או קרובו:

דעת הפנים מאירות שיכול האב לסמוך את בנו, ואף אם בדקו אחר כך ושכח אומרים שעכשיו הוא שהורעה החזקה ואין פוסלים כל השחיטות והכלים שעשה עד עכשיו.

ובשבות יעקב כתב שלכתחילה יטול כתב קבלה ממי שאינו קרובו.

שוחט שבדקוהו ונמצא שאינו יודע הלכות שחיטה

הראשונים דנו בשאלה מה הדין בשוחט שבדקוהו ונמצא שאינו יודע הלכות שחיטה האם יש לאסור למפרע כל השחיטות שעשה או שאר מכאן ולהבא יש לאסור וכן האם צריך להכשיר את הכלים.

האגודה כתב על פי המבואר בגמרא חולין (י', א') שנחלקו ר' הונא ור' חסדא בשחט בסכין בדוק ולא בדק מיד לאחר השחיטה, ונמצא פגום אחר השחיטה. דעת ר' הונא שהשחיטה פסולה אפילו שבר בה עצמות אח"כ, שמא בעור נפגמה הסכין. ודעת ר' חסדא שכשירה, שאנו אומרים שבמפרקת נשברה. הגמרא שואלת על ר' חסדא במה זה שונה מטמא שטבל ונמצאה עליו חציצה שאנו תולים שהייתה עליו לפני הטבילה ואילו בסכין אנו תולים שנפגמה לאחר השחיטה. והגמרא מתרצת שיש חילוק, כאן הורעה חזקת הסכין אבל לא הבהמה, ואילו בחציצה השאלה היא על הטובל עצמו. ומזה למד האגודה ששוחט שבדקוהו ונמצא שאינו יודע אין להטריף הבהמות או הכלים, מכיון שהאדם הורע בהמה וכלים לא הורעו.

הבית יוסף מביא דברי הרשב"א בתשובה (ח"א סימן ר"ח) "שנשאל על ראובן שהיה ממונה על השחיטה והבדיקה ולאחר זמן בדקוהו ונמצא שאינו יודע ויש ביד הקהל בשר מליח משחיתתו. והשיב דבר ברור הוא שאין אומרים רוב מצויים אצל שחיטה מומחים הם במי שנבדק ואינו יודע וכן אין אומרים העמד דבר על חזקתו אלא במי שהוחזק מתחילתו אבל זה איזו חזקה יש לו כדי שנאמר העמידנו על חזקתו שמא לא למד ולא ידע ולא הוחזק ולפיכך איני רואה שום הכשר למה ששחט ולא לכלים שנתבשל בהם שאין כאן אלא חדא ספיקא ספק אירע לו אחד מאלו או לא".

בפשטות הרשב"א חולק על האגודה, ואוסר את הבהמות והכלים, ולהלן מבואר שיש בזה מחלוקת בין הפוסקים כיצד לבאר את דבריהם.

להלכה

הרמ"א פסק:

ואם בדקו איזה שוחט ובדק ונמצא שאינו יודע, אם נטל פעם אחת קבלה אין מטריפין למפרע מה ששחט, דאמרינן השתא הוא דאתרע, (חדושי אגודה). אבל אם לא נטל קבלה מעולם, כל מה ששחט, טריפה, גם כל הכלים שבשלו בהן מה ששחט, צריכין הכשר, (רשב"א סימן ר"ח).

ביאור דבריו: הרמ"א מחלק בין קיבל כתב קבלה ועכשיו נמצא שאינו יודע שלא נאסר אלא מכאן ולהבא, אבל אין לאסור למפרע הבהמות והכלים ששחט, ואם לא קיבל כתב קבלה נאסר למפרע כל מה ששחט וגם הכלים צריכים הכשר. **וביאר הש"ך** שהרמ"א סבר שהרשב"א והאגודה לא נחלקו אלא האגודה שהתיר מדבר בלמד וקיבל כתב קבלה ושכח שאין לאסור למפרע ואילו הרשב"א מדבר באופן שלא קיבל כתב קבלה ולכן יש לאסור למפרע.

הלכות שחיטה יורה דעה סימן א סעיף א / שיעור 2

הט"ז האריך לחלוק והעלה שכל מה ששחט עד עתה נטרף וגם הכלים נטרפו אפילו היה לו כתב קבלה. וכתב שמי שרוצה לסמוך להקל יראה לסתור בנינו. [ועיקר דבריו שהסוגיא התם דווקא בשיבר עצמות, ולכן יש יותר צדדים להקל ולומר שהסכין נתקלקלה לאחר השחיטה, וכאן לא שייך טעם זה, וגם לא שייך לומר ששכח בבת אחת, אלא הוי כמו מקווה שנמצא חסר, והוא במצב של חסר ואתאי [הולך ונחסר], שבכה"ג לא הולכים אחר חזקה מעיקרא שהיה כשר, אלא אחר חזקה של עכשיו שנמצא פסול, ולכן תולים ששכח זה מכבר ולא עכשיו.

דעת הלבוש שיש בזה מחלוקת ראשונים, האגודה סובר שמותר למפרע גם בלא כתב קבלה, והרשב"א אוסר למפרע גם בכתב קבלה. ואילו הש"ך כתב שהרמ"א למד שאינם חולקים אלא האגודה התיר דווקא בנטל כתב קבלה, והרשב"א שאסר דווקא בלא נטל כתב קבלה.

הש"ך הסכים להלכה לפסק הרמ"א וביאר סברתו שבנטל קבלה על כרחך צריכים לומר ששכח, משא"כ בלא נטל אמרינן שלא ידע מעיקרא שאין דרך לשכוח הלכות שחיטה המצויות. [ובנקודות הכסף דחה את ראיות הט"ז אחת לאחת ולכן נקט כדעת הרמ"א].

שוחט שהמיר דתו או הוציא במזיד טריפות תחת ידו

כתב הש"ך מי ששחט ואח"כ המיר לא אוסרים למפרע, וכן ביצאה טריפה תחת ידו בפשיעה לא אוסרים למפרע, אלא אומרים מעכשיו הוא המיר או שנחשד על הטריפה מכאן ולהבא.

הפתחי תשובה הביא שהט"ז והתבואות שור אוסרים למפרע כל שחיטותיו והכלים צריכים הכשר. והביא כמה אחרונים שהסכימו לדעת הש"ך ויש שהסכימו לדעת הט"ז. **ודעת שר"ת מים רבים** שאם פשע במזיד לא אוסרים למפרע שאומרים יצרו תוקפו כעת לעבור. אבל אם מחמת עצלות פשע ולא בדק יש לחשוש למפרע.

שוחט שמספר לבי"ד ששחט בפסול ובא לעשות תשובה

פתחי תשובה

דעת הגבעת שאול שאינו נאמן לאסור אפילו את הבשר שנשאר משחיטתו, שאין אדם משים עצמו רשע.

ודעת החוות יאיר שאין שייך אין אדם משים עצמו רשע, בבא לעשות תשובה ונאמן לאסור מה שנשאר משחיטתו.

עוד כתב הפת"ש שגם לגבעת שאול דווקא באומר שעשה פסולים דאורייתא בשחיטה שאין אדם משים עצמו רשע, אבל באומר שעשה פסול דרבנן, דעת התומים שאדם משים עצמו רשע בדרבנן.

הלכות שחיטה יורה דעה סימן א סעיף א / שיעור 2

ודעת הברית אברהם שגם בדרבנן אין אדם משים עצמו רשע. ומ"מ באומר שעשה איסור לא ברור כגון שהיה משהו, יש לאסור שאין שייך בזה כ"כ משים עצמו רשע.

עיקרי הדינים שהובאו בשיעור

- א. למי נותנים לשחוט לכתחילה - להלכה נחלקו השו"ע והרמ"א: השו"ע פסק כל אדם כשר לשחיטה אפילו אין מכירים אותו אם הוא בקי בהלכות שחיטה, וגם לא מוחזק שלא יתעלף, ואם אינו לפנינו מותר לאכול משחיטתו בלא לשואלו, ואם הוא נמצא לפנינו צריך לשואלו אם הוא בקי בהלכות שחיטה, [כשיטת הגאונים והרי"ף והרמב"ם והרא"ש] אבל אין צורך לבדוק אם התעלף [כדעת הרמב"ם] כוונת השו"ע שמותר לתת לו לשחוט לכתחילה על דעת לשואלו לאחר השחיטה. [שו"ך] הרמ"א פסק שלכתחילה יש לחשוש ולבודקו אם הוא בקי בהלכות שחיטה, ובדיעבד אם שחט כשר. ואם הוא נמצא לפנינו יבדוק אם הוא בקי ואם אינו כאן סומכים על החזקה שרוב מצויים אצל שחיטה בקיאים. ואין צריך לרדוף אחריו. [שו"ך וב"ח בשם ראב"ן] למרות שיכול לטרוח ולהשיגו לא נחשב יכול לברר בקל. [פמ"ג]
- ב. עוד הוסיף הרמ"א שהשוחט עצמו לא ישחט, אלא אם כן שחט ג' פעמים בפני חכם ומומחה בהלכות שחיטה. ולכן המנהג שלא לשחוט אלא אם כן נטל קבלה מחכם, ומי שבא לשחוט נוהגים לסמוך עליו שמסתמא נטל קבלה, ובמקצת מקומות נוהגים ליטול כתב שיהיה לו ראייה שמוחזק לשחיטה. [רמ"א] יש לכלול תרנגול בג' העופות. והחכם יחלק לעניים. [שו"ך מהמהרש"ל] ולא ישחט בתחילה עוף קטן משום חשש ניבול א"כ ישחט תרנגול עמו או ב' קטנים כדי שלא תהיה ברכה לבטלה. [שו"ך]
- ג. י"א שצריך לשואלו קודם שחיטה, ובדיעבד אם שאלו אחר כך מותר. ואם לא נטל כתב קבלה אסור לאכול משחיטתו כלל אפילו אינו נמצא לפנינו, משום הורעה חזקתו. [ט"ז]

הלכות שחיטה יורה דעה סימן א סעיף א / שיעור 2

- ד. השוחט אפילו נטל כתב קבלה, צריך לחזור לפרקים על הלכות שחיטה, שיהיו שגורים בפיו ובלבבו שלא ישכח. וה"ה הבודקים לחזור הלכות בדיקות הריאה. ויש לבית דין לחקור ולדרוש אחר השוחטים והמכשלה גדולה בזה. [רמ"א] וי"א שצריך לדעת בעל פה. [ט"ז]
- ה. י"א שוחט כשמתחיל לשחוט, עליו לחזור על דיני השחיטות והבדיקות בכל יום פעם אחת, וכן יעשה שלושים יום, ואחר כך יחזור אחת לחודש במשך שנה, ואחר כך פעם אחת לכל תקופה וכן יעשה כל חייו, ואם לא עשה כן שחיטתו פסולה. [באר הגולה קבלה ממהר"ש ור' יונה] יש מבארים כוונת הרמ"א לפרקים היינו אחת לשלושים יום. [באר היטב]
- ו. יש מתירים לקחת כתב קבלה מאביו או קרובו ויש אוסרים לכתחילה. [פתחי תשובה]
- ז. שוחט שבדקוהו ונמצא שאינו יודע הלכות שחיטה האם יש אוסרים למפרע כל השחיטות שעשה וכן צריך להכשיר את הכלים. [שו"ת הרשב"א] ויש מתירים. [האגודה] בפשטות נחלקו. [הלבוש] הרמ"א פסק שאם קיבל כתב קבלה אין לאסור למפרע ואם לא קיבל יש לאסור למפרע. [רמ"א] וסובר שלא נחלקו הרשב"א והאגודה. [ש"ך] ויש מי שמחמיר לאסור בכל אופן הבשר והכלים. [ט"ז]
- ח. מי ששחט ואח"כ המיר לא אוסרים למפרע, וכן ביצאה טריפה תחת ידו בפשיעה לא אוסרים למפרע, אלא אומרים מעכשיו הוא המיר או שנחשד על הטריפה מכאן ולהבא. [ש"ך] ויש אוסרים למפרע. [פת"ש בשם הט"ז והתבו"ש] ויש מחלקים בין מזיד שאומרים שיצרו תקפו רק כעת, לבין עצלות שאוסרים למפרע. [פת"ש משו"ת מים רבים]
- ט. שוחט שטוען ששחט טריפות ובא לעשות תשובה י"א שאינו נאמן לאסור אפילו את הבשר שנשאר משחיטתו, שאין אדם משים עצמו רשע. [פת"ש בשם גבעת שאול] ויש אוסרים. [חוות יאיר] ויש מחלקים בין אומר שעשה איסור דאורייתא שאינו נאמן, לבין פסול דרבנן שנאמן. [פת"ש בשם התומים] וי"א שגם בדרבנן אינו נאמן. [ברית אברהם]

